

Kärnkraftens kritiker om avfallsproblemet

Kärnkraftens kritiker har stora svårigheter – i öst som väst. Men problemen är av olika slag. Den ryske kärnfysikern och aktivisten Andrey Ozharovskiy tog vägen om Vitryssland på väg till den gångna helgens internationella konferens om kärnkraftens avfallsproblem som anordnades av MILKAS – Miljörelsens kärnavfallssektariat – i Stockholm.

I Ostrovets skulle han delta i en så kallad offentlig utfrågning om de vitryska kärnkraftsplanerna. Men han fördes bort av polis, åtalades och dömdes till sju dagar i fängelse.

I väst, närmare bestämt på Hotell Scandia Foresta på Lidingö, kunde däremot han och över 50 andra kärnkraftskritiker från elva länder tala ostört i två dagar – om uranets förbannelse, om maktens manipulationer med den olösliga avfallsfrågan, om kärnkraftens siamesiska tvilling atombomben, om ammunitionsuranet DU, om barnens sjukdomar och ohälsa i kärnkraftens spår... Deltagarna var rustade till tänderna med fakta och de skrädde inte orden. Men hit kom ingen polis – och inga journalister heller. Här är kärnkraftsmotståndarnas fiende tvärtom maktens likgiltighet. Med Noam Chomskys ord har etablissemangen "tillverkat ett samtycke" och gjort kärnkraftens hot mot människa och natur till en icke-fråga i offentligheten. I stället har man etablerat myten om att kärnkraften står inför en renässans och bör kramas av dem som vill bekämpa klimathoten.

Men tystnaden kring kärnkraften kommer att brytas. Avfallet från reaktorerna fortsätter att vara en tickande politisk bomb i land efter land. Konferensen inleddes med en skakande redogörelse för läget i Tyskland – "vi har en skandal i veckan" berättade Falk Beyer från Greenkids – och Frankrike "där kärnkraften är en religion" enligt Véronique Marchandier från Réseau Sortir du Nucléaire. Och på söndagen kritiserades den svenska och finska kärnkraftsindustrins KBS-metod sönder och samman av Johan Swahn från MKG – Miljöorganisationernas Kärnavfallsgranskning, av docenten i geologi Nils-Axel Mörner och av Lauri Myllyvirta från Greenpeace Finland. Konferensens avslutande diskussion visade på en total enighet: Det som myndigheter och kärnkraftsföretag har presenterat hittills håller inte måttet. "Men vi ska inte heller påstå att vi har en lösning eftersom det här problemet inte kan lösas – det kan på sin höjd hanteras klokt." Också i vetenskapsvärlden finns kritik mot SKB – senast har KTH-forskarnas tidigare kritik förnyats och uppmärksammats i en del program i Sveriges Radio – och en vacker dag kommer massmedierna att få upp vittringen på en dramaturgi som får dem att spänna sina muskler. "Om inte förr så när slutförvaringen om några år blir det största miljömål som någonsin prövats enligt miljöbalken."

En annan fråga där vi kan vänta oss öppna och offentliga konfrontationer är uranbrytningen.

Foto: Lasse Karlsson

Kärnfysikern och aktivisten Andrey Ozharovskiy – från fängelset i Vitryssland till konferensen i Stockholm.

Så länge som kärnbränslet importerats från andra kontinenter är konflikten vilande, men om den intensiva uranprospektering som pågår i både Sverige och Finland följs av konkreta förslag på utvinning förändras läget. Vi fick en föraning om detta för några veckor sedan när statsminister Fredrik Reinfeldt under ett besök på Umeå universitet sa att en logisk följd av nya svenska kärnkraftverk (som han hoppas att värriksdagen ska ge klartecken för) är att börja bryta uran i Sverige. I de berörda länen vaknade medierna till, folk protesterade, den rödgröna oppositionen ställde ut vallöften och näringsminister Maud Olofsson kände sig tvungen att tala om att "ni kommer att få behålla det kommunala vetot". Också på konferensen i Stockholm var frågan om uranbrytning stor. Professor Gordon Edwards från Canadian Coalition for Nuclear Responsibility (CCNR) gav en lysande historielektion, om såväl vetenskapsvärldens försök att förstå uranets skrämmande förmåga till förvandlingar och förklädnader som politiska framgångar i berörda regioner. Men framgångarna i kampen mot uranbrytningen är långt ifrån givna – i Kanada, precis som i Sverige och Finland, är det ofta fattiga och utsatta kommuner som utsätts för Gruvbolagens löften om arbetstillfällen och ekonomisk aktivitet.

Också de medicinska följderna av joniserande strålning var en viktig tråd i konferensen. Tonen anslogs första dagen av den finska läkaren Ulla Slama som presenterade ett rikt material inom hennes specialområde

sköldkörtelcancer. Forskaren och aktivisten Chris Busby från Green Audit i England berättade om olika vetenskapsmäns gemensamma arbete för att lansera en ny modell för bedömning av hälsorisker i samband med strålning och hans landsman Ian Fairlie från Committee Examining Radiation Risks from Internal Emitters radade upp en mängd undersökningar som indikerar ökade risker för leukemi hos barn som föds och växer upp i närheten av kärnkraftverk. Särskild vikt lade han vid den uppmärksammade tyska KiKK-studien – KinderKrebs in der Umgebung von Kernkraftwerken. Ett av konferensens grupparbeten ägnades också åt de medicinska riskerna och i den avslutande diskussionen menade många att här finns den fråga som på nytt kan väcka den stora

allmänhetens kritiska intresse för kärnkraft.

Det är självklart att betydelsefulla kontakter mellan forskare och aktivister i olika länder knöts under konferensen. Kärnkraftsmotståndet kan inte segra utan samarbete och solidaritet över gränserna. Saken fick sin belysning också i de två uttalanden som konferensen gjorde. Det ena uttryckte oro för kränkningen av de mänskliga rättigheterna vid den så kallade offentliga utfrågningen om det vitryska kärnkraftsprogrammet för två veckor sedan. Det andra innehöll kritik av det ryska kärnkraftsbolaget Rosatoms planer på kärnkraftsanläggningar i Kaliningrad-regionen nära gränsen till Litauen (och EU).

Lasse Karlsson

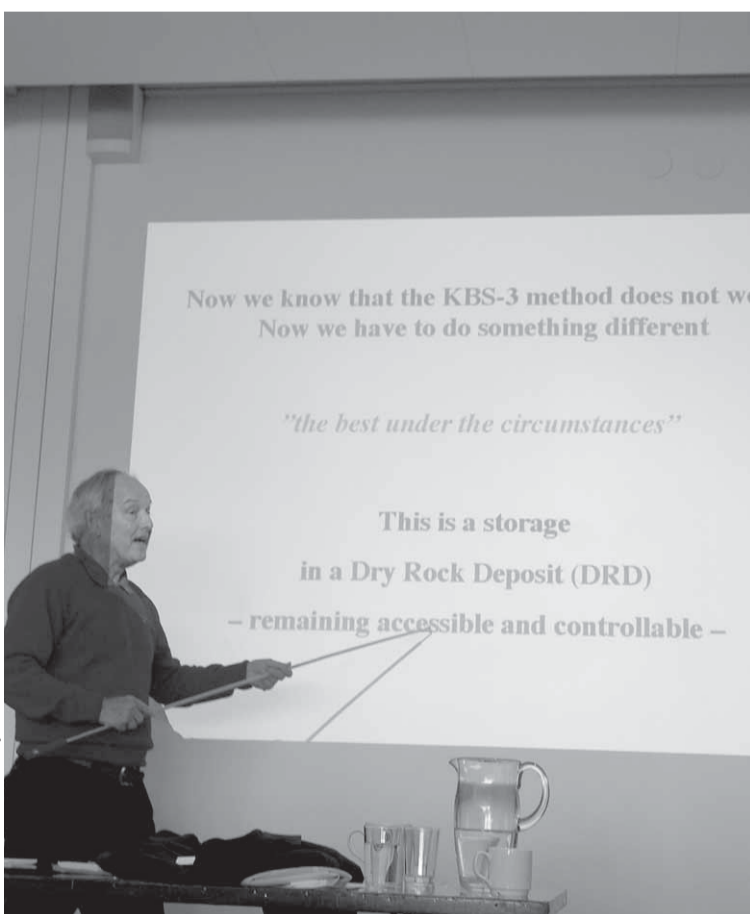

Foto: Maximilian Björsten

"...den svenska och finska kärnkraftsindustrins KBS-metod kritiserades sönder och samman..."

Uttalanden vid konferensen

■ Vid den internationella kärnavfallskonferensen som anordnades av Milkas den 17-18 oktober skrev deltagarna under två uttalanden.

Det första uttalandet gäller oron inför det nya ryska kärnkraftverk som planeras nära Kaliningrad, nära gränsen mot Litauen. Reaktorn baseras på sovjetisk teknologi som utvecklades under 1960-talet och uppfyller inte moderna säkerhetskrav, enligt uttalandet. Det är även oklart hur avfallet kommer att hanteras och hur reaktorn kommer att demonteras. Dessutom är den demokratiska beslutsfattningen ifrågasatt, eftersom det har rapporterats om hur lokalbefolkningens protester inte har blivit hörda och information om projektet har varit svårtillgänglig. Uttalandet finns att läsa i sin helhet på:

<http://nonuclear.se/avfall2009BNPPstatement>

Det andra uttalandet gäller brott mot de mänskliga rättigheterna i Vitryssland i samband med den så kallade "public hearings on NPP EIA". Bland annat rätten till information och att distribuera information inskränktes då material som var kritiskt till kärnkraft konfiskerades av arrangörerna, och personen som hade tagit med sig materialet, den ryske forskaren och aktivisten Andrey Ozharovskiy, arresterades. Uttalandet går att läsa i sin helhet på:

http://nonuclear.se/avfall2009_belarus_statement

MM